

ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و تأثیر آن بر عملکرد معلمان مدارس دولتی استان اردبیل

منیره بنیادزاده تپراقلو^۱، فاطمه اصلانی شیران^۲، سیدسمیه علوی مجدر^۳

تاریخ دریافت: ۳۰ خرداد ماه ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۷ مرداد ماه ۱۴۰۴

چکیده

کیفیت آموزش یکی از مؤلفه‌های اساسی در ارتقای اثربخشی نظام‌های آموزشی و بهبود عملکرد حرفه‌ای معلمان به شمار می‌رود. مؤسسات آموزشی با ایفای نقش کلیدی در تربیت و توانمندسازی معلمان، می‌توانند از طریق ارائه آموزش‌های باکیفیت، زمینه ارتقای دانش، مهارت و نگرش‌های حرفه‌ای آنان را فراهم آورند. پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و بررسی تأثیر آن بر عملکرد معلمان مدارس دولتی استان اردبیل انجام شده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه معلمان شاغل در مدارس دولتی استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای، ۳۸۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل دو پرسشنامه استاندارد کیفیت آموزش (بر اساس مدل چنگ و تام) و عملکرد معلمان (بر مبنای چارچوب دانیلسون) بود که روایی و پایایی آن‌ها مورد تأیید قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و عملکرد معلمان در سطحی بالاتر از حد متوسط قرار دارد. همچنین بین کیفیت آموزش و عملکرد معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و کیفیت آموزش توانست ۴۶ درصد از واریانس عملکرد معلمان را تبیین کند. نتایج رگرسیون نشان داد در میان ابعاد کیفیت آموزش، کیفیت فرایند آموزشی بیشترین تأثیر را بر عملکرد معلمان دارد. بر اساس نتایج، ارتقای کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی می‌تواند نقش مهمی در بهبود عملکرد حرفه‌ای معلمان و افزایش اثربخشی نظام آموزش و پرورش ایفا کند.

واژگان کلیدی: کیفیت آموزش، مؤسسات آموزشی، عملکرد معلمان، مدارس دولتی

^۱ گروه آموزش ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران

^۲ گروه آموزش ابتدایی، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران

^۳ گروه آموزش متوسطه، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران

۱- مقدمه

آموزش به عنوان یکی از بنیادی ترین ارکان توسعه پایدار، نقشی تعیین کننده در پیشرفت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع ایفا می کند. کیفیت آموزش نه تنها بر یادگیری فراگیران اثرگذار است، بلکه به طور مستقیم و غیرمستقیم بر عملکرد معلمان، انگیزش شغلی آنان و در نهایت بر کارآمدی نظام آموزشی تأثیر می گذارد. در دهه های اخیر، توجه پژوهشگران و سیاست گذاران آموزشی از تمرکز صرف بر کمیت آموزش به سوی کیفیت آن معطوف شده است؛ چرا که افزایش دسترسی به آموزش بدون توجه به کیفیت، نمی تواند منجر به بهبود واقعی نتایج آموزشی شود. (UNESCO, 2017)

مؤسسات آموزشی، اعم از دانشگاه ها، مراکز تربیت معلم و نهادهای آموزشی ضمن خدمت، نقش مهمی در ارتقای شایستگی های حرفه ای معلمان ایفا می کنند. کیفیت آموزش ارائه شده در این مؤسسات می تواند بر دانش تخصصی، مهارت های تدریس، نگرش حرفه ای و توانمندی های رفتاری معلمان تأثیرگذار باشد. از این رو، ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی به عنوان یک ضرورت راهبردی در بهبود عملکرد معلمان و افزایش اثربخشی نظام آموزشی مطرح است. (Darling-Hammond, 2010)

در نظام آموزشی ایران، معلمان دولتی به عنوان اصلی ترین مجریان برنامه های درسی و تربیتی، نقش کلیدی در تحقق اهداف آموزشی دارند. عملکرد معلمان، تحت تأثیر عوامل متعددی نظیر کیفیت آموزش های پیش خدمت و ضمن خدمت، حمایت سازمانی، شرایط محیط کار و ویژگی های فردی قرار دارد (عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۸). در این میان، کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی که مسئول تربیت و توانمندسازی معلمان هستند، می تواند عاملی تعیین کننده در ارتقای عملکرد حرفه ای آنان باشد.

استان اردبیل، به عنوان یکی از استان های کشور با ویژگی های فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی خاص، دارای نظام آموزشی گسترده ای است که کیفیت عملکرد معلمان آن نقش مهمی در توسعه آموزشی منطقه ایفا می کند. بررسی وضعیت کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی این استان و تحلیل تأثیر آن بر عملکرد معلمان دولتی می تواند اطلاعات ارزشمندی برای برنامه ریزان آموزشی، مدیران و سیاست گذاران فراهم آورد. با این حال، مطالعات تجربی جامعی که به صورت هم زمان به ارزیابی کیفیت آموزش مؤسسات آموزشی و پیامدهای آن بر عملکرد معلمان دولتی در سطح استانی پرداخته باشند، محدود است.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و بررسی تأثیر آن بر عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل انجام می شود تا ضمن پر کردن خلأ پژوهشی موجود، زمینه ای برای بهبود سیاست ها و برنامه های آموزشی فراهم آورد.

۲- ادبیات نظری

۲-۱- مفهوم کیفیت آموزش

کیفیت آموزش مفهومی چندبعدی و پیچیده است که تعاریف گوناگونی برای آن ارائه شده است. به طور کلی، کیفیت آموزش به میزان انطباق فرایندها، محتوا، روش ها و نتایج آموزشی با اهداف از پیش تعیین شده و نیازهای یادگیرندگان اشاره دارد. (Harvey & Green, 1993) یونسکو کیفیت آموزش را شامل

مؤلفه‌هایی نظیر محتوای درسی مناسب، معلمان شایسته، محیط یادگیری مطلوب و نتایج آموزشی اثربخش می‌داند. (UNESCO, 2015)

Harvey و Green (1993) کیفیت را در پنج رویکرد شامل کیفیت به‌عنوان برتری، کمال، تناسب با هدف، ارزش در برابر هزینه و تحول تعریف می‌کنند. در حوزه آموزش، رویکرد «تناسب با هدف» و «تحول» بیش از سایر رویکردها مورد توجه قرار گرفته‌اند، زیرا آموزش با هدف ایجاد تغییرات شناختی، مهارتی و نگرشی در یادگیرندگان طراحی می‌شود.

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی را می‌توان در ابعاد مختلفی بررسی کرد. Cheng و Tam (1997) ابعاد کیفیت آموزش را شامل کیفیت ورودی‌ها (دانشجویان و معلمان)، کیفیت فرایند (روش‌های تدریس، تعاملات آموزشی)، کیفیت خروجی (یادگیری و عملکرد) و کیفیت زمینه‌ای می‌دانند.

از دیدگاه Anderson (2004)، کیفیت آموزش مؤسسات آموزشی وابسته به عواملی نظیر برنامه درسی به‌روز، استفاده از روش‌های نوین تدریس، بهره‌گیری از فناوری‌های آموزشی، شایستگی مدرسان و نظام ارزیابی اثربخش است. در مؤسسات تربیت معلم، این ابعاد اهمیت دوچندان می‌یابد؛ زیرا خروجی این مؤسسات مستقیماً وارد نظام آموزشی می‌شوند و بر کیفیت یادگیری دانش‌آموزان اثر می‌گذارند.

۲-۲- عملکرد معلمان و ابعاد آن

عملکرد معلمان به مجموعه‌ای از رفتارها، فعالیت‌ها و نتایج حرفه‌ای آنان در فرایند تدریس و تعامل با دانش‌آموزان اطلاق می‌شود. (Campbell et al., 2003) عملکرد معلمان معمولاً در ابعادی مانند برنامه‌ریزی آموزشی، اجرای تدریس، مدیریت کلاس، ارزشیابی یادگیری و تعاملات حرفه‌ای مورد سنجش قرار می‌گیرد.

Danielson (2007) چارچوبی چهاربعدی برای عملکرد معلمان ارائه می‌دهد که شامل برنامه‌ریزی و آمادگی، محیط کلاس، تدریس و مسئولیت‌های حرفه‌ای است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که معلمان که آموزش‌های باکیفیت‌تری دریافت کرده‌اند، از مهارت‌های تدریس مؤثرتری برخوردارند و عملکرد بالاتری از خود نشان می‌دهند. (Darling-Hammond, 2010)

۲-۳- رابطه کیفیت آموزش و عملکرد معلمان

یکی از مباحث اساسی در ادبیات آموزشی، بررسی ارتباط میان کیفیت آموزش‌های دریافتی معلمان و عملکرد حرفه‌ای آنان است. نظریه سرمایه انسانی بیان می‌کند که سرمایه‌گذاری در آموزش و توسعه حرفه‌ای نیروی انسانی منجر به افزایش بهره‌وری و عملکرد آنان می‌شود. (Becker, 1993) بر این اساس، کیفیت آموزش ارائه‌شده در مؤسسات آموزشی می‌تواند به‌عنوان نوعی سرمایه‌گذاری بر معلمان تلقی شود.

مطالعات متعددی نشان داده‌اند که کیفیت آموزش‌های پیش‌خدمت و ضمن خدمت معلمان تأثیر مثبتی بر دانش تخصصی، خودکارآمدی و عملکرد تدریس آنان دارد. (Avalos, 2011) به‌عنوان مثال، پژوهش

Guskey (2002) نشان داد که برنامه‌های توسعه حرفه‌ای باکیفیت، منجر به بهبود معنادار عملکرد معلمان و یادگیری دانش‌آموزان می‌شود.

در ایران، کیفیت آموزش در مؤسسات تربیت معلم و دانشگاه‌های فرهنگیان همواره یکی از موضوعات مورد توجه پژوهشگران بوده است. نتایج برخی مطالعات نشان می‌دهد که چالش‌هایی نظیر محتوای درسی غیرکاربردی، ضعف در پیوند نظریه و عمل و محدودیت در استفاده از روش‌های نوین تدریس، می‌تواند بر کیفیت آموزش این مؤسسات تأثیر منفی بگذارد (فتحی‌وآجارگاه، ۱۳۹۴).

از سوی دیگر، پژوهش‌هایی نیز بر نقش مثبت آموزش‌های ضمن خدمت باکیفیت در ارتقای عملکرد معلمان تأکید کرده‌اند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۹). با این حال، بررسی‌های منطقه‌ای و استانی، به‌ویژه در استان اردبیل، همچنان محدود است و نیاز به پژوهش‌های بومی احساس می‌شود.

با توجه به مبانی نظری و پژوهش‌های پیشین، می‌توان استدلال کرد که کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی از طریق ارتقای دانش، مهارت و نگرش معلمان، بر عملکرد حرفه‌ای آنان تأثیرگذار است. این رابطه می‌تواند تحت تأثیر عوامل زمینه‌ای نظیر شرایط سازمانی، حمایت مدیریتی و ویژگی‌های فردی معلمان تقویت یا تضعیف شود. پژوهش حاضر با تمرکز بر این چارچوب نظری، تلاش دارد رابطه میان کیفیت آموزش مؤسسات آموزشی و عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل را به‌صورت تجربی بررسی کند. هدف کلی پژوهش عبارت است از:

ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و بررسی تأثیر آن بر عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل.

بر همین اساس فرضیه پژوهش به شرح زیر ارائه شده است.

- بین کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

۲- روش تحقیق

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی-همبستگی و از نظر هدف، کاربردی است؛ زیرا به بررسی وضعیت موجود کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و تبیین رابطه و میزان تأثیر آن بر عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل می‌پردازد و نتایج آن می‌تواند در بهبود سیاست‌ها و برنامه‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه معلمان شاغل در مدارس دولتی استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۳ است که بر اساس آمار اداره کل آموزش و پرورش استان، تعداد آنان حدود ۱۲ هزار نفر برآورد می‌شود. با توجه به گستردگی جامعه و پراکندگی جغرافیایی، روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم (بر اساس مقاطع تحصیلی ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم) انتخاب شد تا نمایندگی مناسبی از کل جامعه فراهم گردد. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان^۱ (۱۹۷۰) تعیین شد که برای جامعه‌ای با این حجم، تعداد تقریبی ۳۸۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری کفایت دارد و برای جبران پرسشنامه‌های ناقص، تعداد

^۱ Krejcie & Morgan

۴۰۰ پرسشنامه توزیع گردید. ابزار گردآوری اطلاعات شامل دو پرسشنامه استاندارد بود: پرسشنامه کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی برگرفته از مدل چندبعدی کیفیت آموزش چنگ و تام^۱ (۱۹۹۷) که ابعاد کیفیت ورودی، فرایند و خروجی آموزش را می‌سنجد، و پرسشنامه عملکرد معلمان مبتنی بر چارچوب دانیلسون^۲ (۲۰۰۷) که عملکرد حرفه‌ای معلمان را در ابعاد برنامه‌ریزی، تدریس، مدیریت کلاس و مسئولیت‌های حرفه‌ای ارزیابی می‌کند. روایی ابزارها به دو روش روایی محتوایی و روایی سازه‌ای بررسی شد؛ بدین صورت که روایی محتوایی از طریق نظرخواهی از متخصصان حوزه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی و اساتید دانشگاه تأیید گردید. پایایی پرسشنامه‌ها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقدار آن برای پرسشنامه کیفیت آموزش ۰.۸۹ و برای پرسشنامه عملکرد معلمان ۰.۹۰ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی مطلوب ابزارهاست. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت؛ در بخش آمار توصیفی از شاخص‌هایی نظیر میانگین، انحراف معیار و جداول توزیع فراوانی استفاده شد و در بخش آمار استنباطی، برای آزمون فرضیه پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه بهره گرفته شد. کلیه تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام پذیرفت.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- یافته‌های توصیفی پژوهش

در این بخش، ابتدا ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان و سپس وضعیت متغیرهای اصلی پژوهش شامل «کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی» و «عملکرد معلمان دولتی» مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جدول ۱. توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه آماری

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۱۰	۳/۵۵
	زن	۱۷۰	۷/۴۴
مقطع تدریس	ابتدایی	۱۶۰	۱/۴۲
	متوسطه اول	۱۲۰	۶/۳۱
	متوسطه دوم	۱۰۰	۳/۲۶
سابقه خدمت	کمتر از ۱۰ سال	۱۱۰	۹/۲۸
	۱۰ تا ۲۰ سال	۱۵۰	۵/۳۹
	بیش از ۲۰ سال	۱۲۰	۶/۳۱

¹ Cheng & Tam

² Danielson

مدرک تحصیلی	کارشناسی	۱۹۰	۵۰
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۱۹۰	۵۰

نتایج جدول نشان می‌دهد که بیشترین سهم پاسخ‌دهندگان را معلمان مرد تشکیل می‌دهند، هرچند توزیع جنسیتی نمونه نسبتاً متعادل است. از نظر مقطع تدریس، معلمان دوره ابتدایی بیشترین فراوانی را دارند که این امر با ساختار نظام آموزشی استان همخوانی دارد. همچنین بیشترین فراوانی سابقه خدمت مربوط به گروه ۱۰ تا ۲۰ سال است که نشان‌دهنده حضور معلمان با تجربه متوسط در نمونه پژوهش می‌باشد. توزیع مدرک تحصیلی نیز بیانگر ارتقای سطح تحصیلات معلمان و توازن میان دارندگان مدرک کارشناسی و تحصیلات تکمیلی است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیر کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی

بعد متغیر	تعداد گویه	میانگین	انحراف معیار
کیفیت ورودی	۸	۳.۶۲	۰.۵۸
کیفیت فرایند	۱۰	۳.۷۴	۰.۶۱
کیفیت خروجی	۷	۳.۶۸	۰.۵۵
کیفیت کلی آموزش	۲۵	۳.۶۹	۰.۴۹

میانگین‌های به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی از دیدگاه معلمان در سطح بالاتر از متوسط نظری (۳) ارزیابی شده است. در میان ابعاد، کیفیت فرایند آموزشی بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده است که بیانگر رضایت نسبی معلمان از روش‌های تدریس، تعاملات آموزشی و شیوه اجرای برنامه‌ها در مؤسسات آموزشی است. پایین‌تر بودن نسبی انحراف معیارها نیز حاکی از همگنی دیدگاه پاسخ‌دهندگان درباره کیفیت آموزش است.

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی متغیر عملکرد معلمان دولتی

بعد متغیر	تعداد گویه	میانگین	انحراف معیار
برنامه‌ریزی آموزشی	۶	۳.۸۱	۰.۵۲
اجرای تدریس	۸	۳.۷۷	۰.۵۶
مدیریت کلاس	۵	۳.۶۹	۰.۶۰
مسئولیت‌های حرفه‌ای	۶	۳.۷۴	۰.۵۴
عملکرد کلی معلمان	۲۵	۳.۷۴	۰.۴۷

یافته‌های جدول بیانگر آن است که عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل در تمامی ابعاد در سطح مطلوب و بالاتر از حد متوسط قرار دارد. بالاترین میانگین مربوط به بعد برنامه‌ریزی آموزشی است که نشان می‌دهد

معلمان در طراحی فعالیت‌های یاددهی-یادگیری و سازمان‌دهی محتوا از توانمندی مناسبی برخوردارند. سطح نسبتاً پایین انحراف معیار نیز نشان‌دهنده ثبات عملکرد حرفه‌ای در میان معلمان نمونه است.

۴-۲- یافته‌های استنباطی پژوهش

در این بخش، به منظور آزمون فرضیه اصلی پژوهش، از آزمون‌های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شده است.

جدول ۴. ماتریس همبستگی بین کیفیت آموزش و عملکرد معلمان

متغیرها	کیفیت آموزش	عملکرد معلمان
کیفیت آموزش	۱	۰/۶۸**
عملکرد معلمان	۰/۶۸**	۱

سطح معناداری: $p < 0/01$

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r = 0/68$). این مقدار همبستگی بیانگر رابطه‌ای نسبتاً قوی است و نشان می‌دهد با افزایش کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی، سطح عملکرد حرفه‌ای معلمان نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، فرضیه اصلی پژوهش در سطح اطمینان ۹۹ درصد تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتایج تحلیل رگرسیون تأثیر کیفیت آموزش بر عملکرد معلمان

متغیر پیش‌بین	β	t	سطح معناداری
کیفیت آموزش	۰/۶۸	۱۵/۴۲	۰/۰۰۰
شاخص‌های مدل	مقدار		
R	۰/۶۸		
R ²	۰/۴۶		
F	۲۳۷/۹		
Sig	۰/۰۰۰		

نتایج تحلیل رگرسیون نشان می‌دهد که کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی توانایی تبیین ۴۶ درصد از واریانس عملکرد معلمان را دارد که مقدار قابل توجهی است. ضریب بتای استاندارد شده ($\beta = 0/68$) نشان‌دهنده تأثیر مثبت و قوی کیفیت آموزش بر عملکرد معلمان است. مقدار آماره F و سطح معناداری آن

نیز بیانگر برازش مناسب مدل رگرسیونی است. این یافته تأیید می‌کند که کیفیت آموزش یکی از عوامل کلیدی و تعیین‌کننده در ارتقای عملکرد حرفه‌ای معلمان دولتی محسوب می‌شود.

جدول ۶. رگرسیون ابعاد کیفیت آموزش بر عملکرد معلمان

بعد کیفیت آموزش	β	t	سطح معناداری
کیفیت ورودی	۰.۲۹	۴.۷۸	۰.۰۰۰
کیفیت فرایند	۰.۴۱	۶.۹۲	۰.۰۰۰
کیفیت خروجی	۰.۳۳	۵.۴۷	۰.۰۰۰

نتایج نشان می‌دهد که هر سه بعد کیفیت آموزش تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد معلمان دارند. در این میان، کیفیت فرایند آموزشی بیشترین تأثیر را بر عملکرد معلمان دارد که بیانگر نقش محوری روش‌های تدریس، تعاملات آموزشی و اجرای برنامه‌های آموزشی در توانمندسازی معلمان است. این یافته با دیدگاه‌های نظری آموزش حرفه‌ای معلمان همسو است.

۵- نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی و بررسی تأثیر آن بر عملکرد معلمان دولتی استان اردبیل انجام شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی از دیدگاه معلمان در سطح مطلوبی قرار دارد و عملکرد حرفه‌ای معلمان نیز بالاتر از حد متوسط ارزیابی شده است. یافته‌های توصیفی بیانگر آن است که معلمان، به‌ویژه در ابعاد برنامه‌ریزی آموزشی و اجرای تدریس، از توانمندی مناسبی برخوردارند که می‌تواند نتیجه آموزش‌های مؤثر و هدفمند باشد. یافته‌های استنباطی پژوهش نشان داد که بین کیفیت آموزش و عملکرد معلمان رابطه‌ای مثبت، قوی و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون مشخص کرد که کیفیت آموزش قادر است بخش قابل توجهی از تغییرات عملکرد معلمان را تبیین کند. این موضوع نشان‌دهنده نقش راهبردی مؤسسات آموزشی در ارتقای سرمایه انسانی نظام آموزش و پرورش است. بررسی ابعاد کیفیت آموزش نیز حاکی از آن بود که کیفیت فرایند آموزشی بیشترین تأثیر را بر عملکرد معلمان دارد؛ بدین معنا که شیوه اجرا، تعاملات آموزشی و کاربردی بودن آموزش‌ها نقش مهم‌تری نسبت به سایر ابعاد ایفا می‌کنند.

به‌طور کلی، نتایج این پژوهش همسو با نظریه سرمایه انسانی و یافته‌های پژوهش‌های پیشین است و تأکید می‌کند که ارتقای کیفیت آموزش در مؤسسات آموزشی می‌تواند به بهبود عملکرد حرفه‌ای معلمان و در نهایت افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان منجر شود. از این‌رو، توجه به کیفیت آموزش نه تنها یک ضرورت آموزشی، بلکه یک سرمایه‌گذاری بلندمدت برای توسعه پایدار نظام آموزشی محسوب می‌شود.

۶- پیشنهادها

۱. ارتقای کیفیت فرایندهای آموزشی در مؤسسات آموزشی: پیشنهاد می‌شود مؤسسات آموزشی با تمرکز بر به‌کارگیری روش‌های نوین تدریس، یادگیری فعال و آموزش‌های مبتنی بر عمل، کیفیت فرایند آموزشی را بهبود بخشند.
۲. بازنگری در محتوای دوره‌های تربیت معلم و ضمن‌خدمت: محتوای آموزشی باید به‌گونه‌ای طراحی شود که پاسخگوی نیازهای واقعی معلمان در کلاس درس باشد و پیوند مؤثری میان نظریه و عمل برقرار کند.
۳. توانمندسازی مدرسان مؤسسات آموزشی: ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای مدرسان از طریق آموزش‌های تخصصی و به‌روز می‌تواند نقش مهمی در افزایش کیفیت آموزش ایفا کند.
۴. استفاده از نظام‌های ارزیابی مستمر کیفیت آموزش: طراحی و اجرای نظام‌های ارزیابی منظم برای سنجش کیفیت آموزش مؤسسات آموزشی می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف و بهبود مستمر کمک کند.
۵. توجه به پژوهش‌های بومی و منطقه‌ای: پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابه در سایر استان‌ها و با در نظر گرفتن متغیرهای میانجی مانند انگیزش شغلی و حمایت سازمانی انجام شود تا تصویر جامع‌تری از عوامل مؤثر بر عملکرد معلمان ارائه گردد.

منابع

- عباس‌زاده، م.، احمدی، ح.، و رضایی، ف. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد معلمان. *فصلنامه پژوهش‌های تربیتی*، ۱۴ (۲)، ۴۵.
- فتحی‌واجارگاه، ک. (۱۳۹۴). کیفیت آموزش در نظام تربیت معلم ایران. *مجله آموزش عالی/ایران*، ۷ (۱)، ۲۳.
- حسینی، س.، محمدی، ن.، و کریمی، ع. (۱۳۹۹). تأثیر آموزش‌های ضمن‌خدمت بر عملکرد حرفه‌ای معلمان. *پژوهش در برنامه‌ریزی آموزشی*، ۱۱ (۳)، ۶۷-۸۵.
- شریفی، ع.، و قاسمی، م. (۱۳۹۷). ارزیابی کیفیت آموزش و پیامدهای آن در مدارس دولتی. *مجله مدیریت آموزشی*، ۹ (۴).
- Avalos, B. (2011). Teacher professional development in teaching and teacher education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 27(1), 10-20.
- Anderson, L. W. (2004). *Increasing teacher effectiveness*. Paris: UNESCO.
- Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis*. Chicago: University of Chicago Press.

- Campbell, J. P., McCloy, R. A., Oppler, S. H., & Sager, C. E. (2003). A theory of performance. In E. Schmitt (Ed.), *Personnel selection* (pp. 35–70). San Francisco: Jossey-Bass.
- Cheng, Y. C., & Tam, W. M. (1997). Multi-models of quality in education. *Quality Assurance in Education*, 5(1), 22–31.
- Danielson, C. (2007). *Enhancing professional practice: A framework for teaching*. Alexandria, VA: ASCD.
- Darling-Hammond, L. (2010). *The flat world and education*. New York: Teachers College Press.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8(3), 381–391.
- Harvey, L., & Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9–34.
- UNESCO. (2015). *Education for all 2000–2015: Achievements and challenges*. Paris: UNESCO.
- UNESCO. (2017). *Global education monitoring report*. Paris: UNESCO.